

Vrij verkeer en de olievlekwerking van het TEBI-regiem

Citation for published version (APA):

Spronken, T. (1996). Vrij verkeer en de olievlekwerking van het TEBI-regiem. *Delikt en Delinkwent*, 26(7), 682-686.

Document status and date:

Published: 01/01/1996

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

maken eisers onderscheid tussen gedetineerden die nog niet veroordeeld zijn en die wel reeds zijn afgestraft. Ten aanzien van de eerstgenoemde achten eisers de beperkingen die zij in de communicatie met hun advocaat ervaren, ontoelaatbaar en in strijd met artikel 6 lid 3 sub c EVRM. Wat de afgestraften betreft achten eisers de wijze waarop het contact met hun advocaat gestalte krijgt in strijd met artikel 8 EVRM. Ten slotte zijn eisers van oordeel dat de in de TEBI aangebrachte beperkingen op de communicatie, afgezien van het bezoek achter glas, onmogelijk gebaseerd kunnen worden op veiligheidsoverwegingen.

Tegen het maken van aantekeningen is van de kant van gedaagde geen bezwaar gemaakt. Voorts voert gedaagde aan dat advocatenbezoek op vaste dagen plaatsvindt, waarbij hij aannemelijk heeft gemaakt dat - mits in overleg met de directie - op dit punt veel mogelijk is, maar dat begrip moet worden opgebracht voor de extra organisatie. Tevens geeft gedaagde aan dat inmiddels in de inrichting de voorziening wordt getroffen om de in de bezoekenruimten aanwezige camera's te voorzien van een indicatielampje, zodat gecontroleerd kan worden of de camera's zijn ingeschakeld.

Naar voorlopig oordeel is *niet* hardgemaakt dat preventief in de TEBI gedetineerden als gevolg van de regeling inzake het advocatenbezoek daadwerkelijk geen eerlijk proces zouden krijgen omdat zij te zeer in de voorbereiding van hun verdediging zouden worden belemmerd, ook al is een zekere mate van belemmering zeker aanwezig. Voorts is geen concrete grond aangevoerd voor enig vermoeden dat er tijdens advocaten-

bezoek door p.i.w.-ers zou worden geobserveerd, laat staan op een wijze die voor de gedetineerde en zijn advocaat oncontroleerbaar zou zijn.'

Ten aanzien van de gevraagde telefoonregeling overwoog de president: 'Gedaagde stelt dat naast de telefoonregeling voor advocaten, die inhoudt dat eenmaal per week telefonisch contact kan plaatsvinden, in spoedeisende gevallen vaker kan worden getelefoneerd. De directie toetst heel marginaal of zich een spoedeisend geval voordoet.

Ook dat kan voorshands niet als kennelijk onredelijk worden aangemerkt, gegeven dat ook hier altijd wel controle mogelijk moet kunnen zijn of de gedetineerde wel daadwerkelijk met zijn advocaat gaat telefoneren.'

Afgezien van de toezegging omtrent het kunnen maken van aantekeningen door de gedetineerde tijdens het gesprek met de advocaat en een indicatielampje op de video-camera zal de advocatuur het met de binnen de TEBI geldende beperkingen voorlopig moeten stellen. De president heeft weinig oog voor het belang van een onbelemmerd vrij verkeer tussen advocaat en gedetineerde cliënt. Opvallend is dat kennelijk door de gedetineerde moet worden aangetoond dat hij in zijn verdediging is belemmerd door de beperkte mogelijkheden in het contact met zijn advocaat. Dit plaatst de gedetineerde en zijn advocaat voor een vrijwel onmogelijke bewijslast. Daarbij is het duidelijk dat de aangebrachte beperkingen, die voornamelijk betrekking hebben op het beperken van de duur en de frequentie van de contacten als zodanig, zijn ingegeven door bezuini-

lands; B. Middelburg, *De mafia in Amsterdam/De dominee/Operatie Delta* en G.W.M. Vugt en J.F. Boet, *Zuiver handelen in een vuile context.*

Advocatuur

Deze rubriek is afgesloten op 4 juli 1996

Vrij verkeer en de olievlekwerking van het TEBI-regiem

Op 12 juni 1996 heeft de president van de rechtbank Den Haag (rolnummer 96/628) zich wederom (zie President Rb Den Haag 11 januari 1994, Sancties 1994, 5, DD 24 (1994), p. 301-304 en DD 25 (1995) p. 163-164) uitgelaten over de rechtmatigheid van het regiem van de Tijdelijke Extra Beveiligde Inrichting (TEBI) van de penitentiare inrichting 'Nieuw Vosseveld' te Vught. Een achttal gedetineerden, waarvan er een in het Huis van Bewaring van de TEBI gedetineerd was, eiste dat het huishoudelijk reglement en de regiemsrichtlijnen buiten toepassing zouden worden verklaard wegens het ontbreken van een wettelijke grondslag en strijd met de mensenrechtenverdragen (inhumane detentieomstandigheden). Subsidiair werd een aantal aanpassingen ten opzichte van het huidige regiem gevorderd waaronder uitbreiding van de mogelijkheden om contact te hebben met een advocaat. De gedetineerden vorderden in staat te worden gesteld advocatenbezoek te ontvangen op alle werkdagen (standaard is maar bezoek op twee werkdagen mogelijk) en, indien dat noodzakelijk wordt geacht, voor de duur van minstens drie uur in een ruimte waar

geen optisch of akoestisch toezicht wordt uitgeoefend, althans niet zonder dat dit merkbaar is. In de bezoekenkamer bevindt zich namelijk een draaibare camera die op de advocaat en gedetineerde is gericht en waaraan niet kan worden waargenomen of deze camera aanstaat. Verder wilden de gedetineerden dat hen schrijfgerei ter beschikking zou worden gesteld om tijdens het bezoek van de advocaat aantekeningen te kunnen maken. Tot slot vorderden de gedetineerden in staat te worden gesteld gedurende kantooruren met hun advocaat te telefoneren, waarbij de duur van die gesprekken wordt bepaald door de behoefte van de gedetineerde of diens advocaat. Regel is dat, behoudens aannemelijk te maken spoedsituaties, slechts een maal per week gedurende 10 minuten met een advocaat kan worden gebeld.

De president oordeelde het regiem weliswaar spijkerhard maar toch toelaatbaar en wees ook alle subsidiaire vorderingen, inclusief die met betrekking tot de contacten met advocaten, af. In het kader van deze rubriek zal alleen worden ingegaan op de overwegingen van de president ten aanzien van de contacten met de advocatuur.

De president overwoog:

'3.11 *Communicatie met advocatuur*
Eisers vorderen in staat te worden gesteld advocatenbezoek te ontvangen op alle werkdagen en, indien dat noodzakelijk wordt geacht, voor de duur van minstens drie uur in een ruimte waar geen optisch of akoestisch toezicht wordt uitgeoefend, althans niet zonder dat dit merkbaar is. Daarbij moet de mogelijkheid voor de gedetineerde bestaan aantekeningen te maken. Ten aanzien van de communicatie met de advocatuur

gingsmaatregelen. Verontrustend is dat dit door de President geoorloofd wordt geacht en aan de staat niet de verplichting wordt opgelegd aannemelijk te maken dat deze beperkingen in het kader van de veiligheid noodzakelijk zouden zijn. Indien dit namelijk niet het geval is dan zou een vergaande inperking van het vrij verkeer, zoals dat in de TEBI het geval is, niet toelaatbaar dienen te zijn (zie P. Mevis, Sancties 1995, p. 261 e.v.).

Het effect van het TEBI-regiem op het vrij verkeer is een voorbode van het effect dat de uitvoering van de nota *Werkzame Detentie* op de contactmogelijkheden tussen gedetineerden en advocatuur heeft. De penitentiaire inrichtingen waarin op basis van de nota *Werkzame Detentie* nieuwe regiems zijn ingevoerd kennen vrijwel alle dezelfde beperkingen in het vrij verkeer als in de TEBI, ten gevolge van het feit dat een arbeidsprogramma van in totaal 26 uren per week wordt ingevoerd, verdeeld over vier werkdagen, waardoor door het aantal blokken effectief maar een of twee werkdagen per week overblijven voor het bezoek van hulpverleners, verzorgers en advocaten. Dit is een verontrustende ontwikkeling. Vooral nog lijkt echter de motie van de leden Willemse-Van der Ploeg en Zijlstra, aangenomen naar aanleiding van de bespreking van de nota *Werkzame Detentie* (TK 1993-1994, 22 999, nr. 14), dat de regering verzocht wordt ervoor zorg te dragen dat onder het standaardregiem de toegang van geestelijk verzorgers, hulpverleners en advocaten tot gedetineerden gewaarborgd blijft, weinig zoden aan de dijk te zetten. De Nederlandse Orde van Advocaten heeft inmiddels

in het Advocatenblad van 21 juni 1996, p. 583 een oproep geplaatst problemen met betrekking tot het vrij verkeer te melden. Het is de bedoeling deze problemen met het ministerie van Justitie te bespreken en te komen tot betere waarborgen voor het vrije verkeer.

Beroepsgeheim en betalingen via de advocaat

In een tweetal beschikkingen heeft het College van Beroep voor het bedrijfsleven zich op 23 april 1996 uitgelaten over de vraag in hoeverre betalingsverkeer via een advocaat valt onder het beroepsgeheim van de advocaat (gepubliceerd in NJB 1996, p. 986-987, nrs. 29A en 29B en Advocatenblad 1996 p. 570-575 met commentaar van mr. C.Ch. Mout en reactie daarop van de Deken op p. 576-577). Het betrof in beide gevallen de vraag of bij een betaling uit het buitenland de advocaat in het kader van de Wet financiële betrekkingen buitenland 1994 aan de Nederlandse Bank de identiteit van de opdrachtgever en de aard van de betaling dient op te geven. Kort samengevat oordeelt het College van Beroep dat indien het gaat om een betaling van het honorarium van de advocaat, deze gegevens vallen onder de geheimhoudingsplicht van de advocaat en dus niet hoeven te worden verstrekt. Indien het gaat om een doorbetaling ten behoeve van derden heeft de advocaat geen geheimhoudingsplicht en dient hij de gevraagde gegevens te verstrekken.

Het feit dat door deze uitspraken iedere betaling aan derden via de advocaat niet onder de geheimhoudingsplicht valt gaat de Deken te ver, omdat cliënten belang kunnen hebben

bij het geheim blijven van schikkingen en aan de betaling voorafgegane schikkingsonderhandelingen. Slechts betalingen via advocaten die ten doel hebben zwarte of ongeoorloofde geldstromen af te dekken kunnen niet onder de geheimhoudingsplicht vallen (zie *Advocatenblad* 1996, p. 401).

Processtukken

Een definitie van processtukken wordt in het wetboek van strafvordering niet met zoveel woorden gegeven. In het algemeen is het de officier van justitie die het dossier samenstelt en bepaalt welke stukken c.q. gegevens tot de processtukken gaan behoren. In principe behoort alles wat relevant is voor de zaak aan de processtukken te worden toegevoegd (zie Corstens, *het Nederlands Strafprocesrecht*, 1995, p. 84 en 227-231). In zaken waarin aan de opsporingsfase een zogenaamde pro-actieve fase is voorafgegaan doet het gebrek aan definitie zich gelden van wat tot de processtukken dient te behoren en wie dit uitmaakt, nu het vaak gaat om informatie die ontegenzeggelijk relevant is voor de zaak, maar tegelijkertijd van de zijde van het OM - in verband met het belang opsporingstactieken geheim te houden - niet snel aan het dossier zal worden toegevoegd. Het is in veel gevallen de rechter in raadkamer die in het kader van een procedure ex art. 30 Sv moet oordelen of bepaalde stukken tot de processtukken gerekend dienen te worden, zo de raadsman/vrouw al het geluk heeft achter het bestaan van dergelijke stukken te komen.

Zo beschikte de rechtbank Rotterdam (13 september 1995, NJ 1996, 343) dat artikel 30, lid 1, niet alleen ziet op stukken die deel uitmaken van het

proces-dossier maar ook op stukken die van belang kunnen zijn voor de beantwoording van een van de vragen van de artikelen 348 en 350 Sv. In het onderhavige geval beval de rechtbank een project-rapportage die betrekking had op de fase voorafgaande aan het opsporingsonderzoek aan het strafdossier toe te voegen, nu hiervan melding werd gemaakt door een getuige en omdat op voorhand niet uit te sluiten was dat deze rapportage voor de beantwoording van een van de vragen in de artikelen 348 en 350 Sv van belang zou kunnen zijn.

De Hoge Raad oordeelde in een arrest d.d. 7 mei 1996 (NJB 1996, nr. 65) dat het aan de officier van justitie is - behoudens de bevoegdheid van de verdediging om harerzijds stukken in het geding te brengen en het bepaalde in artikel 414 Sv - resultaten van het opsporingsonderzoek aan het dossier toe te voegen voorzover het gaat om stukken die van invloed kunnen zijn (zowel in belastende als in ontlastende zin) op het bewijs. Daarnaast kan de rechter ambtshalve, hetzij op verzoek van het OM of de verdediging gelasten dat stukken aan het dossier dienen te worden toegevoegd. Indien de verdediging de betrouwbaarheid of rechtmatigheid van enig bewijsmiddel aanvecht mag de verdediging in beginsel de kennisgeving van stukken, niet behorende tot het procesdossier, die voor de beoordeling van die vragen van belang zijn, niet worden onthouden. Dat betekent volgens de Hoge Raad echter niet dat de raadsman of de verdachte zonder meer aanspraak heeft op een afschrift of kennisgeving van hulpmiddelen of documentatie door de politie gebruikt. In casu was door het hof aan de raadvrouw, met

uitsluiting van de verdachte, toegestaan kennis te nemen van een bij de opsporing gebruikt foto-boek. De raadvrouw had dit gelet op de ontzegging van kennisneming aan de verdachte geweigerd. Volgens de Hoge Raad was de beperkte kennisneming zoals toegestaan door het hof geoorloofd. Het blijft modderen.

Advocaat en kroongetuige

Onder kroongetuige wordt doorgaans verstaan de getuige aan wie op enigerlei wijze in ruil voor of als reactie op zijn betrokkenheid een verklaring à charge af te leggen een toezegging door justitie is gedaan over de verdere afwikkeling van de tegen hem lopende of nog te openen strafzaak dan wel enige begunstiging in dat kader in het vooruitzicht is gesteld. In een thans lopende Opiumwetstrafzaak tegen 'de Hakkelaar' bij de Rechtbank Amsterdam zijn inmiddels twee varianten van deze figuur opgedoken. In het ene geval werd toegezegd een eventuele gevangenisstraf niet ten uitvoer te leggen en in het andere werd afgezien van strafvervolgting tegen voldoening van een transactie van f 1,8 miljoen. De wet kent het begrip 'kroongetuige' niet, maar de Hoge Raad lijkt deze figuur onder bepaalde omstandigheden toelaatbaar te achten. Los van de vraag echter of en zo ja onder welke omstandigheden deze figuur toelaatbaar zou zijn, rijzen voor de advocatuur ethische dilemma's in dit verband op. Indien bijvoorbeeld ervan uitgegaan zou moeten worden dat de figuur van de kroongetuige, vanwege de omstandigheid dat de wet dit begrip niet kent en gelet op het bepaalde in art. 1 Sv een onwettige opsporingsmethode behelst, rijst de vraag of de advocaat

bijstand aan een dergelijke getuige zou behoren te verlenen, onder meer daartoe strekkende dat over voorwaarden van de betrokken overeenkomst die met de getuige gesloten wordt, inclusief het al dan niet toepassen van een getuige-beschermingsprogramma, onderhandeld moet worden. Een dergelijke bijstand impliceert het medewerken aan een onrechtmatige wijze van opsporen. Een bijkomende omstandigheid van minder principiële aard is voorts, dat het toepassen van getuigen-beschermingsprogramma's niet voorziet in beschermingsprogramma's van de advocaat van de betrokken getuige. Vóór bijstand pleit dat de advocaat zijn bijstand in beginsel behoort te geven aan een ieder die daar om vraagt, zonder daarbij aan de maatschappelijke gevolgen van die bijstand ook maar enige invloed toe te kennen. Voor degenen die een keuze lastig vinden valt op te merken dat het typisch des advocaats lijkt in het geheel geen standpunt in te nemen, omdat men de ene dag het instituut van de kroongetuige als zodanig en diens getuigenis in het algemeen tot de grond toe dient af te branden, en de andere dag wellicht kroongetuigen moet verdedigen ten opzichte van wie bijvoorbeeld ondanks belofte van het tegendeel toch een vervolging wordt ingesteld of een straf wordt geëxecuteerd. Hoe het ook zij, het betreft vragen die nadere bezinning rechtvaardigen.

Afwezige verdachte - aanwezige raadsman

In april van dit jaar heeft de minister van justitie het wetsvoorstel Herziening onderzoek ter terechtzitting (kamerstukken 24 692) bij de Tweede